

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

भाग चार-ब

वर्ष १२, अंक ४]

गुरुवार ते बुधवार, मे २८-जून ३, २०२६/ज्येष्ठ ७-१३, शके १९४८

[पृष्ठे ३, किंमत : रुपये २०.००

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र अधिनियमान्वये तयार केलेले (भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग

मंत्रालय विस्तार, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक २० मे २०२६.

आदेश

संदर्भ.— पणन संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचा क्रमांक जा.क्र. पणन-३/म.रा.सह. पणन महासंघ/कलम ७९-अ निर्देश/२०२५/२०७०, दिनांक २३ जून २०२५.

महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० आणि नियम, १९६१.

क्रमांक सपस-२०२५/प्र.क्र. १२४/२४-स.— ज्याअर्थी, महाराष्ट्र राज्य सहकारी पणन महासंघ, मुंबई ही संस्था महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायदा, १९६० अन्वये नोंदविली गेलेली राज्यातील खरेदी विक्री संस्थांची शिखर संस्था म्हणून कार्यरत आहे.

आणि, ज्याअर्थी, पणन महासंघाच्या एकूण भागभांडवलापैकी राज्य शासनाने ९५ टक्के भागभांडवल धारण केले असल्यामुळे, तसेच संस्थेचे कामकाज महाराष्ट्र राज्य सहकारी कायदा व पणन महासंघाच्या स्थापनेमागील उद्दिष्टानुसार होणे अपेक्षित असल्याने पणन महासंघाच्या व्यवस्थापकीय संचालक पदी महाराष्ट्र शासनाच्या सामान्य प्रशासन विभागामार्फत भारतीय प्रशासन सेवेतील अधिकाऱ्याची नियुक्ती केली जाणे.

आणि, ज्याअर्थी महाराष्ट्र राज्य सहकारी पणन महासंघाचे कामकाज पणन महासंघाच्या मंजूर उपविधीनुसार पणन महासंघाच्या संचालक मंडळ तसेच उपसमित्यांच्या नियंत्रणाखाली पार पाडले जाते. महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० व नियम, १९६१ तसेच पणन महासंघाच्या उपविधीमधील तरतूद विचारात घेऊन, व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी पणन महासंघ, मुंबई यांनी सदरचा उपविधी दुरुस्तीचा प्रस्ताव दिनांक १० जून २०२५ रोजी पणन संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना सादर केला असणे.

आणि, ज्याअर्थी, महाराष्ट्र राज्य सहकारी पणन महासंघाने साधारणतः १० वर्षांपूर्वी मंजूर करून घेतलेल्या उपविधी क्रमांक ४४, ५६, ५८, ५८ ब व ५९ नुसार समित्यांना घ्यावयाच्या सभासंदर्भात सध्याचे कामकाज विचारात घेता, वारंवार सभांचे आयोजन करणे अनावश्यक असणे. महासंघाच्या उपविधीचा आधार घेऊन महासंघात संचालक मंडळातर्फे वारंवार संचालक मंडळ समिती, उपसमिती सभांचे काही वेळेस महत्वाचे विषय नसतांना किंवा आवश्यकता नसतांना वारंवार आयोजन केले जाते. सदर सभांचे आयोजन करण्यासाठी

लागणारे मनुष्यबळ तसेच आर्थिक तरतूद इत्यादींचा विचार करता महासंघात एका वर्षात मोठ्या प्रमाणात सभांचे आयोजन करणे प्रशासकीय व वित्तीयदृष्ट्या योग्य ठरत नसणे. त्यामुळे पणन महासंघाच्या संचालक मंडळ व इतर समित्यांच्या आयोजनासाठी होणारा खर्च, वेळेचा होणारा अपव्यय टाळणे, उपलब्ध मनुष्यबळाचा योग्य उपयोग करणे या बाबी विचारात घेऊन पणन महासंघाच्या संचालक मंडळाची सभा ३ महिन्यातून एकदा व एकूण ३ समित्यांच्या सभा तीन महिन्यातून एकदा एकाच दिवशी आयोजित करणे आवश्यक असणे.

आणि, ज्याअर्थी, पणन महासंघाच्या मंजूर उपविधी क्र. ५२, ५३, ६१ व ६२ अन्वये संचालक मंडळास प्रदान करण्यात आलेले सर्व अधिकार व त्यांनी पार पाडावयाचे कर्तव्य संबंधात संचालक मंडळ व्यवस्थापकीय संचालक, सरव्यवस्थापक किंवा व्यवस्थापक किंवा त्यावेळी पुरता असलेला महासंघाचा कोणताही अधिकार यांच्याकडे सुपूर्त करू शकेल असे नमूद असणे. मात्र हे अधिकार संचालक मंडळास योग्य वाटतील अशा निर्बंध व अटी यांच्या अधिन राहून वापरावे लागणे. अशा प्रकारे पणन महासंघाच्या मंजूर पोट नियमात संचालक मंडळातर्फे व्यवस्थापकीय संचालकांना द्यावयांच्या प्रशासकीय व वित्तीय अधिकारात बऱ्याच उणीवा व असंदिग्धता असल्याने तसेच मंजूर उपविधीत पणन महासंघाच्या व्यवस्थापकीय संचालकांना पणन महासंघाचे दैनंदिन कामकाज नियमानुसार, निरपेक्षपणे व कार्यक्षमपणे पार पाडण्यासाठी आवश्यक असणाऱ्या प्रशासकीय व वित्तीय अधिकारांबाबत प्रत्यक्षरित्या कोणत्याही प्रकारची स्वतंत्र अशी वेगळी तरतूद नसणे. त्यामुळे त्यांना पणन महासंघाचे दैनंदिन कामकाज शासन नियमानुसार व कार्यक्षमतेने पार पाडण्यासाठी बऱ्याच अडचणी येत असणे. परंतु पणन महासंघाच्या उपविधी क्र. ५२, ५३, ६१ व ६२ नुसार व्यवस्थापकीय संचालकांना प्रशासकीय व वित्तीय अधिकार हे संचालक मंडळाच्या मर्जीनुसार देण्यात येत असणे. तसेच मंजूर उपविधी क्र. ५२ नुसार महासंघाची सर्व प्रशासन व्यवस्था नियंत्रण संचालक मंडळाकडे विहित असणे.

आणि, ज्याअर्थी पणन महासंघाच्या संचालक मंडळाच्या/ उपसमित्यांच्या वारंवार होणाऱ्या अनावश्यक सभांच्या आयोजनासाठी लागणारे मनुष्यबळ तसेच आर्थिक तरतूद विचारात घेऊन त्याकरिता पणन महासंघाच्या सभांचे कामकाज उपनिधी क्रमांक ४४, ५६, ५८, ५८ ब व ५९ नुसार चालत असल्याने या सभांच्या संचलनासंदर्भात व वित्तीय व प्रशासकीय बाबीं संदर्भातील अधिकार व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी पणन महासंघ, मुंबई यांना प्रदान करण्याबाबत शासनाची खात्री होणे.

आणि, ज्याअर्थी महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० व नियम, १९६१ मधील कलम ७९ अ नुसार “ लोकहिताच्या दृष्टीने निदेश देण्याचा शासनाचा अधिकार (१) निबंधकाकडून एखादे प्रतिवृत्त आल्यावर किंवा अन्यथा, राज्य शासनाची अशी खात्री झाली असेल की, लोकहिताच्या दृष्टीने किंवा शासनाने मान्य केलेल्या किंवा हाती घेतलेल्या सहकारी उत्पादनविषयक किंवा इतर विकासविषयक कार्यक्रमाची योग्य रीतीने अंमलबजावणी सुनिश्चित करण्यासाठी किंवा सामान्यतः संस्थेच्या कामकाजाचे योग्य व्यवस्थापन सुनिश्चित करण्यासाठी किंवा संस्थेच्या सदस्यांच्या किंवा ठेवीदारांच्या किंवा धनकांच्या हितास हानी पोहोचेल अशा रीतीने संस्थेचे कामकाज चालविले जाण्यास प्रतिबंध करण्याकरिता सर्वसाधारणपणे, संस्थेच्या कोणत्याही वर्गास किंवा विशेषतः कोणत्याही संस्थेस किंवा संस्थांना निदेश देणे आवश्यक आहे, तर राज्य शासनास वेळोवेळी त्यांना निदेश देता येईल आणि सर्व संस्था किंवा यथास्थिती, संबंधित संस्था अशा निदेशाचे अनुपालन करण्यास बांधलेल्या राहतील” असे नमूद असणे.

त्याअर्थी, महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० मधील कलम ७९ अ नुसार शासनास प्राप्त अधिकार विचारात घेऊन शासन पुढीलप्रमाणे निदेश देत आहे,—

(१) महाराष्ट्र राज्य सहकारी पणन महासंघाच्या संचालक मंडळाची सभा ३ महिन्यातून एकदा आयोजित करण्यात यावी. तसेच, पणन महासंघाच्या एकूण ३ समित्यांच्या सभा तीन महिन्यातून एकदा एकाच दिवशी आयोजित करण्यात याव्या.

(२) संचालक मंडळ व समिती सभांपैकी निम्या सभा या ऑनलाईन प्रणालीद्वारे आयोजित करण्यात याव्यात. या व्यतिरिक्त अपवादात्मक परिस्थिती मध्ये अतिरिक्त सभा आयोजित करावयाची असल्यास शासनाची पूर्व मान्यता घेऊनच आयोजित कराव्यात.

(३) एखादा धोरणात्मक निर्णय घ्यावयाचा असल्यास सदर बाब संचालक मंडळाच्या बैठकीत किंवा समिती सभेच्या बैठकीत घेण्यात यावा. त्यासाठी पुन्हा जिल्हा सल्लागार समित्यांची बैठक घेण्याची आवश्यकता नसल्याने आवश्यकतेनुसार जिल्हा सल्लागार समित्या रद्द कराव्यात.

(४) महाराष्ट्र राज्य सहकारी पणन महासंघात संचालक मंडळाव्यतिरिक्त इतर तीन समित्या जसे कार्यकारी संचालक मंडळ, कार्यकारी समिती, व्यवसाय नियोजन व विकास समिती, वित्त लेखा व लेखापरिक्षण समिती अस्तित्वात आहेत, त्यामुळे अपवादात्मक परिस्थितीत इतर कोणत्याही प्रकारच्या समित्या नेमताना आवश्यकतेनुसार शासनाची पूर्व मंजूरी घ्यावी.

(५) महाराष्ट्र राज्य सहकारी पणन महासंघाचे सर्व अधिकारी व कर्मचारी यांच्या प्रशासकीय बदली, पदोन्नती, प्रशासकीय नियंत्रण करण्याचे व महासंघाच्या दैनंदिन कारभार चालविण्यासाठी आवश्यक असलेले वित्तीय अधिकार व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी पणन महासंघ, मुंबई यांना राहतील. तथापि, सदर अधिकार त्यांनी मंडळाच्या एकंदरीत धोरणाच्या अनुषंगाने वापरावे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

माधवी सं. शिंदे,
शासनाचे अवर सचिव.